

Livreddende førstehjelp ved penetrerende skader - blødningskontroll

Nasjonal Kompetansetjeneste for Traumatologi (NKT-Traume) tok initiativ til et møte 7.2.18 der fagpersoner fra politiet, Forsvaret, Ullevål sykehus, Nasjonal Kompetansetjeneste for Prehospital Akuttmedisin (NAKOS), ambulans- og medisinerutdanningen sammen drøftet når og hvor man evt. kan anbefale bruk av turniké for prehospital blødningskontroll. Dokumentet under har vært sirkulert blant deltakerne, men NKT-Traume er ansvarlig for vurderingene.

Vi identifiserte følgende grupper med behov for tilpasset opplæring:

- Publikum
- Sivile førstehjelpere
- Akutthjelpere, dvs. profesjonelle i brann og politi på grunn-nivå eller lekfolk med opplæring og organisert som forhåndsdefinerte førstehjelpere (eksempelvis «Mens vi venter på ambulansen»)
- Politiets og forsvarets spesialstyrker
- Ambulansepersonell
- Avansert prehospital tjeneste (lege med særskilt prehospital kompetanse)

Med utgangspunkt i tilgjengelig fagkunnskap og «best practice» på området er gruppen enig om at **blødningskontroll** kan oppnås ved:

1. direkte kompresjon og komprimerende bandasje
2. pakking (*uten* bruk av spesialbandasjer/hemostatisk bandasje)
3. ved livstruende blødning på armer og ben **som ikke kan stoppes** med direkte kompresjon og pakking, kan *spesielt opplært personell* i gruppene akutthjelpere, brann og politi på grunn-nivå, spesialstyrker, ambulanspersonell og avansert prehospital tjeneste bruke turniké
4. *straks* omstendighetene tillater det og avansert prehospital tjeneste kommer frem, skal behovet for fortsatt turniké vurderes, og om mulig fjernes turniké hvis blødningen kan kontrolleres på andre måter

Gruppen vurderer at publikum og sivile førstehjelpere bør bruke direkte kompresjon og pakking, og ikke turniké. De grupper som skal kunne bruke turniké og opplæres i det, skal bruke kommersielle turnikéer, og om mulig unngå improviserte. Dette fordi disse ofte gir utilsiktet venøs avklemming og liten eller ingen effekt på arteriell blødning.

Innsatspersonell i PLIVO-situasjoner (akutthjelpere, brann og politi på grunn-nivå) og alle på nivåene over kan bruke turniké som livreddende tiltak og egenredning i faresone (hot/warm zone), dersom opplært. Det er spesielt viktig at denne bruken revurderes straks pasienten er utenfor fareområde (cold zone).

En gruppe som samarbeider med NKT-Traume og Finnmarkssykehuset, er i ferd med å utvikle et e-læringsprogram for blødningskontroll ved penetrerende skader. Dette programmet vil bli gjort tilgjengelig for alle fra nivået akutthjelpere, brann og politi på grunn-nivå og oppover når det er ferdig.

